

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 29ης Ιουνίου 2006*

Στην υπόθεση C-289/04 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως βάσει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, υποβληθείσα στις 30 Ιουνίου 2004,

Showa Denko KK, με έδρα το Τόκιο (Ιαπωνία), εκπροσωπούμενη από τους M. Dolmans και P. Werdmuller, advocaten, και τον J. Temple-Lang, solicitor,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

η **Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων**, εκπροσωπούμενη από τον P. Hellström και την H. Gading, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

η **Tokai Carbon Co. Ltd**, με έδρα το Τόκιο,

η **SGL Carbon AG**, με έδρα το Wiesbaden (Γερμανία),

η **Nippon Carbon Co. Ltd**, με έδρα το Τόκιο,

η **GrafTech International Ltd**, πρώην UCAR International Inc., με έδρα το Wilmington (Ηνωμένες Πολιτείες),

η **SEC Corp.**, με έδρα το Amagasaki (Ιαπωνία),

η **The Carbide/Graphite Group Inc.**, με έδρα το Pittsburgh (Ηνωμένες Πολιτείες),

προσφεύγουσες πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C.W.A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), P. Kūris, Γ. Αρέστη και J. Klučka, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: K. Sztranc, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Σεπτεμβρίου 2005,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 19ης Ιανουαρίου 2006,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Με την αίτησή της αναιρέσεως, η εταιρία Showa Denko KK (στο εξής: SDK) ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 29ης Απριλίου 2004, T-236/01, T-239/01, T-244/01 έως T-246/01, T-251/01 και T-252/01, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2004, σ. II-1181, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), κατά το μέρος που καθόρισε σε 10 440 000 ευρώ το πρόστιμο που είχε επιβληθεί στην αναιρεσείουσα με την απόφαση 2002/271/EK της Επιτροπής, της 18ης Ιουλίου 2001, σχετικά με διαδικασία του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ — Υπόθεση COMP/E-1/36.490 — Ηλεκτρόδια γραφίτη (ΕΕ 2002, L 100, σ. 1, στο εξής: επίμαχη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 17

- 2 Το άρθρο 15 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), ορίζει:

«1. Η Επιτροπή δύναται με απόφασή της να επιβάλλει στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμα ύψους εκατό μέχρι και πέντε χιλιάδων λογιστικών μονάδων όταν εκ προθέσεως ή εξ αμελείας:

[...]

- β) παρέχουν ανακριβείς πληροφορίες σε απάντηση αιτήσεως που εγένετο σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 3 ή 5, [...]

[...]

2. Η Επιτροπή δύναται να επιβάλλει με απόφαση στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμο ύψους χιλίων μέχρις ενός εκατομμυρίου λογιστικών μονάδων, ή και ποσό μεγαλύτερο από αυτό μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό του

κύκλου εργασιών που επραγματοποιήθη κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο από μία των επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν συνεργήσει στην παράβαση, όταν εκ προθέσεως ή εξ αμελείας:

- α) διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου [81], παράγραφος 1, ή του άρθρου [82] της Συνθήκης [...]

Κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, εκτός από τη σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της.

[...]»

Οι κατευθυντήριες γραμμές

- ³ Η ανακοίνωση της Επιτροπής υπό τον τίτλο «Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ» (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές), ορίζει στο προοίμιό της:

«Σκοπός των αρχών που διέπουν τις [...] κατευθυντήριες γραμμές είναι να καταστεί δυνατή η διασφάλιση της διαφάνειας και της αντικειμενικότητας των αποφάσεων της Επιτροπής, τόσο έναντι των επιχειρήσεων, όσο και έναντι του Δικαστηρίου, και

παράλληλα να κατοχυρωθεί η διακριτική ευχέρεια που ο νομοθέτης έχει παραχωρήσει στην Επιτροπή για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, με ανώτατο όριο το 10% του συνολικού κύκλου εργασιών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Η άσκηση της διακριτικής αυτής ευχέρειας θα πρέπει, ωστόσο, να εντάσσεται σε μια συνεκτική και απαλλαγμένη από αυθαίρετες διακρίσεις πολιτική, η οποία να είναι κατάλληλα προσαρμοσμένη στους στόχους της καταστολής των παραβιάσεων των κανόνων ανταγωνισμού.

Η νέα μέθοδος η οποία θα εφαρμόζεται για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων θα πρέπει στο εξής να ακολουθεί το ακόλουθο σύστημα, το οποίο στηρίζεται στον προσδιορισμό ενός βασικού ποσού επί του οποίου εφαρμόζονται προσαυξήσεις, εάν συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις, και μειώσεις, εάν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις».

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών

- ⁴ Το άρθρο 4 του πρωτοκόλλου 7 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, ορίζει τα εξής:

«Το δικαίωμα ενός προσώπου να μη δικαστεί ή να μη τιμωρηθεί δύο φορές

Κανένας δεν μπορεί να διωχθεί ή καταδικασθεί ποινικά από τα δικαστήρια του ίδιου κράτους, για μια παράβαση για την οποία ήδη αθώωθηκε ή καταδικάστηκε με αμετάκλητη απόφαση σύμφωνα με τον νόμο και την ποινική δικονομία του κράτους αυτού.

Οι διατάξεις τη προηγούμενης παραγράφου δεν εμποδίζουν την επανάληψη της διαδικασίας σύμφωνα με τον νόμο και την ποινική δικονομία του κράτους για το οποίο πρόκειται, εάν υπάρχουν αποδείξεις νέων ή μεταγενέστερων της απόφασης γεγονότων, ή υπήρξε θεμελιώδες σφάλμα της προηγούμενης διαδικασίας, που θα μπορούσαν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα της υπόθεσης.

Καμία απόκλιση από αυτό το άρθρο δεν επιτρέπεται με βάση το άρθρο 15 της Σύμβασης».

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίμαχη απόφαση

- 5 Στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο συνόψισε το ιστορικό της διαφοράς ως εξής:

«1 Με την απόφαση 2002/271/ΕΚ [...] η Επιτροπή διαπίστωσε τη συμμετοχή διαφόρων επιχειρήσεων σε σειρά συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών, υπό την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ και του άρθρου 53, παράγραφος 1, της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο [της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3, στο εξής: συμφωνία ΕΟΧ)], στον τομέα των ηλεκτροδίων γραφίτη.

2 Τα ηλεκτρόδια γραφίτη χρησιμοποιούνται κυρίως για την παραγωγή χάλυβα σε ηλεκτροκαμίους. Η παραγωγή χάλυβα σε ηλεκτροκαμίους συνίσταται κυρίως σε διαδικασία ανακύκλωσης μέσω της οποίας τα απορρίμματα χάλυβα μετατρέπονται σε νέο χάλυβα, σε αντίθεση με την παραδοσιακή μέθοδο χρησιμοποίησης υψικαμίνου οξυγόνου για την παραγωγή χάλυβα από σιδηρομετάλλευμα. Σε μια συνήθη ηλεκτροκάμινο που ρευστοποιεί απορρίμ-

ματα σιδήρου χρησιμοποιούνται εννέα ηλεκτρόδια, συγκεντρωμένα σε δέσμες των τριών. Λόγω της έντασης της διαδικασίας ρευστοποίησης, αναλώνεται ένα ηλεκτρόδιο ανά οκτώ ώρες περίπου. Ο χρόνος παραγωγής ενός ηλεκτροδίου είναι περίπου δύο μήνες. Δεν υπάρχουν υποκατάστατα για τα ηλεκτρόδια γραφίτη στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας παραγωγής.

- 3 Η ζήτηση ηλεκτροδίων γραφίτη είναι άμεσα συνδεδεμένη με την παραγωγή χάλυβα σε ηλεκτροκαμίνους. Οι πελάτες είναι κυρίως παραγωγοί χάλυβα οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το 85% της ζήτησης. Το 1998, η παγκόσμια παραγωγή ακατέργαστου χάλυβα ήταν 800 εκατομμύρια τόνοι, εκ των οποίων 280 εκατομμύρια παρήχθησαν σε ηλεκτροκαμίνους [...].

[...]

- 5 Κατά τη δεκαετία του 1980, οι τεχνολογικές εξελίξεις οδήγησαν σε σημαντική μείωση της κατανάλωσης ηλεκτροδίων ανά τόνο παραγόμενου χάλυβα. Η χαλυβουργική βιομηχανία γνώρισε επίσης φάση μεγάλης αναδιάρθρωσης κατά την περίοδο αυτή. Η μείωση της ζήτησης ηλεκτροδίων οδήγησε σε μια διαδικασία αναδιάρθρωσης της παγκόσμιας βιομηχανίας παραγωγής ηλεκτροδίων. Πολλές εγκαταστάσεις έκλεισαν.

- 6 Το 2001, εννέα “δυτικοί” παραγωγοί εφοδίασαν την ευρωπαϊκή αγορά με ηλεκτρόδια γραφίτη: [...].

- 7 Στις 5 Ιουνίου 1997, υπάλληλοι της Επιτροπής διενήργησαν, κατ’ εφαρμογήν του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 [...], ταυτόχρονους απροειδοποίητους ελέγχους στις εγκαταστάσεις [ορισμένων παραγωγών ηλεκτροδίων γραφίτη].

8 Την ίδια ημέρα, πράκτορες του Federal Bureau of Investigation (FBI) προέβησαν σε έρευνες στα γραφεία διαφόρων παραγωγών στις Ηνωμένες Πολιτείες. Κατόπιν της διεξαγωγής των ερευνών αυτών, ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά [της] SDK [...] για σύσταση και συμμορία. Όλοι οι κατηγορούμενοι παραδέχθηκαν την ενοχή τους και συμφώνησαν να καταβάλουν πρόστιμα τα οποία ορίστηκαν [...] σε 32,5 εκατομμύρια USD για την SDK [...].

[...]

10 Μια ομάδα αγοραστών που ζητούσε τριπλή αποζημίωση (triple damages) άσκησε στις Ηνωμένες Πολιτείες αγωγή κατά [της] SDK.

11 [...] Τον Ιούνιο του 1998 ορισμένοι παραγωγοί χάλυβα άσκησαν στον Καναδά αγωγές κατά [της] SDK λόγω συστάσεως και συμμορίας.

12 Στις 24 Ιανουαρίου 2000, η Επιτροπή διαβίβασε ανακοίνωση αιτιάσεων στις εγκαλούμενες επιχειρήσεις. Η διοικητική διαδικασία κατέληξε στην έκδοση, στις 18 Ιουλίου 2001, της [επίμαχης] αποφάσεως, με την οποία προσάπτεται στις προσφεύγουσες επιχειρήσεις [...] ότι προέβησαν σε καθορισμό των τιμών, σε παγκόσμια κλίμακα, καθώς και σε κατανομή των εθνικών και περιφερειακών αγορών του εν λόγω προϊόντος σύμφωνα με την αρχή του “εγχώριου παραγωγού”: [η] SDK [...] ήταν υπεύθυν[η] για την Ιαπωνία και για ορισμένες περιοχές της Άπω Ανατολής [...].

13 Σύμφωνα πάντοτε με την [επίμαχη] απόφαση, οι κατευθυντήριες αρχές της συμπράξεως ήταν οι ακόλουθες:

— οι τιμές των ηλεκτροδίων γραφίτη θα καθορίζονταν σε παγκόσμια κλίμακα,

- οι αποφάσεις σχετικά με τις τιμές κάθε εταιρίας θα λαμβάνονταν αποκλειστικά από τον πρόεδρο ή τους γενικούς διευθυντές,
- ο “εγχώριος παραγωγός” θα όριζε την τιμή στο “έδαφος” του και οι λοιποί παραγωγοί θα “ακολουθούσαν”,
- όσον αφορά τις “μη εγχώριες” αγορές, ήτοι τις αγορές στις οποίες δεν υπήρχε “εγχώριος” παραγωγός, οι τιμές θα αποφασίζονταν με συναίνεση,
- οι μη εγχώριοι παραγωγοί δεν έπρεπε να ασκούν επιθετικό ανταγωνισμό αλλά να εγκαταλείπουν τις “εγχώριες” αγορές των άλλων,
- δεν προβλεπόταν καμία αύξηση της παραγωγικής ικανότητας (οι Ιάπωνες έπρεπε να μειώσουν την παραγωγική ικανότητά τους),
- δεν προβλεπόταν καμία μεταφορά τεχνολογίας πέραν του κύκλου των παραγωγών που συμμετείχαν στο καρτέλ.

14 Στη συνέχεια, η [επίμαχη] απόφαση αναφέρει ότι οι εν λόγω κατευθυντήριες αρχές θεσπίστηκαν στο πλαίσιο συναντήσεων των μελών της συμπράξεως που πραγματοποιούνταν σε διάφορα επίπεδα: συναντήσεις “ανώτατων στελεχών”, συναντήσεις “εργασίας”, συναντήσεις της ομάδας των ευρωπαϊών παραγωγών (χωρίς τις ιαπωνικές επιχειρήσεις), εθνικές ή περιφερειακές συναντήσεις σχετικά με ειδικές αγορές και διμερείς επαφές μεταξύ επιχειρήσεων.

[...]

- 16 Βάσει των διαπιστώσεων ως προς τα πραγματικά περιστατικά και των νομικών εκτιμήσεων που περιλαμβάνονται στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή επέβαλε στις εγκαλούμενες επιχειρήσεις πρόστιμα, το ποσό των οποίων υπολογίστηκε σύμφωνα με τη μεθοδολογία που εκτίθεται στις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ [...] καθώς και στην ανακοίνωση σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπτύξεων [...].
- 17 Με το άρθρο 3 της [επίμαχης] αποφάσεως επιβάλλονται τα ακόλουθα πρόστιμα:

[...]

SDK: 17,4 εκατομμύρια ευρώ

[...]

- 18 Το άρθρο 4 του διατακτικού διατάσσει τις οικείες επιχειρήσεις να καταβάλουν τα πρόστιμα εντός τριών μηνών από την κοινοποίηση της [επίμαχης] αποφάσεως, διότι άλλως θα όφειλαν να καταβάλουν τόκους με επιτόκιο 8,04 %.»

Η διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 6 Η SDK και άλλες επιχειρήσεις στις οποίες είχε απευθυνθεί η επίμαχη απόφαση άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγές ακυρώσεως της αποφάσεως αυτής.

- 7 Στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ως εξής:

«[...]

4) Στην υπόθεση T-245/01, Showa Denko κατά Επιτροπής:

— ορίζει το ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3 της αποφάσεως 2002/271 στα 10 440 000 ευρώ·

— απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά·

[...]»

Τα αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

8 Η SDK ζητεί από το Δικαστήριο:

- να αναιρέσει εν μέρει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·
- να μειώσει στο ποσό των 6 960 000 ευρώ το πρόστιμο που της επιβλήθηκε ή να το μειώσει στο ποσό που το Δικαστήριο θα κρίνει κατάλληλο μετά την άσκηση της εξουσίας του εκτιμήσεως·
- να διατάξει οποιοδήποτε άλλο μέτρο κρίνει κατάλληλο·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

9 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·
- να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

- 10 Η SDK διατυπώνει τέσσερις λόγους αναιρέσεως με τους οποίους προβάλλει ότι κακώς ελήφθη υπόψη «αποτρεπτικός πολλαπλασιαστής» στηριζόμενος στον παγκόσμιο κύκλο εργασιών, ότι εσφαλμένως εφαρμόστηκαν τα κριτήρια για τον καθορισμό του «αποτρεπτικού πολλαπλασιαστή», ότι εμφίλοχώρησε νομική πλάνη και υπάρχει ελαττωματική αιτιολογία όσον αφορά τον συνυπολογισμό των προστίμων και υποχρεώσεων που επιβλήθηκαν στην αναιρεσείουσα σε τρίτα κράτη και ότι προσβλήθηκαν τα θεμελιώδη δικαιώματα της αναιρεσείουσας για δίκαιη δίκη.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως σχετικά με την εφαρμογή «αποτρεπτικού πολλαπλασιαστή» στηριζόμενου στον παγκόσμιο κύκλο εργασιών

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 11 Η SDK ισχυρίζεται ότι το μέγεθος της επιχειρήσεως καθώς και ο παγκόσμιος κύκλος εργασιών της, και όχι εκείνος που πραγματοποιήθηκε χάρη στα προϊόντα που αφορούν οι συμφωνίες μεταξύ των μερών της συμπράξεως, είχαν ήδη ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή όταν η τελευταία καθόρισε τις τρεις κατηγορίες των βασικών προστίμων που σκόπευε να επιβάλει στις διάφορες επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια, οι παράγοντες αυτοί δεν μπορούσαν να δικαιολογήσουν πρόσθετη αύξηση του προστίμου. Επιπλέον, ο «αποτρεπτικός πολλαπλασιαστής» μπορεί να εφαρμοστεί μόνο για λόγους αποτροπής.
- 12 Η SDK θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 241, 242 και 370 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, παρέλειψε να εκθέσει τη θεωρία ότι ο πραγματοποιηθείς παγκόσμιος κύκλος εργασιών και όχι εκείνος που επηρεάστηκε από τις

συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του «αποτρεπτικού πολλαπλασιαστή». Το Πρωτοδικείο παράθεσε ορισμένους παράγοντες που δεν περιλαμβάνονται στις κατευθυντήριες γραμμές και που κανένας από αυτούς δεν αφορά το στοιχείο της αποτροπής.

- 13 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο σωστά έκρινε, στις σκέψεις 241 και 242 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην αναιρεσείουσα μπορούσε να στηριχθεί στον παγκόσμιο κύκλο εργασιών της.
- 14 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, γενικά, οι επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους έχουν μεγαλύτερους χρηματοοικονομικούς πόρους και καλύτερη γνώση του δικαίου του ανταγωνισμού απ' ό,τι οι επιχειρήσεις μικρότερου μεγέθους. Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο επικαλέστηκε τον κανόνα ότι μια παράβαση από μια επιχείρηση η οποία έχει σημαντικούς χρηματοοικονομικούς πόρους μπορεί, κατ' αρχήν, να επιφέρει την επιβολή μη δυσανάλογου μεγαλύτερου προστίμου από εκείνο που επιβάλλεται σε μια επιχείρηση η οποία διέπραξε την ίδια παράβαση αλλά δεν έχει τους πόρους αυτούς.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 15 Πρέπει να υπογραμμιστεί κατ' αρχάς ότι, όπως ο γενικός εισαγγελέας παρατήρησε στα σημεία 24 και 34 των προτάσεών του, ο παγκόσμιος κύκλος εργασιών ελήφθη υπόψη από την Επιτροπή μόνο για τον καθορισμό του «αποτρεπτικού πολλαπλασιαστή». Αντιθέτως, για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, η Επιτροπή έλαβε υπόψη μόνο τον παγκόσμιο κύκλο εργασιών για τα προϊόντα που αποτελούσαν το αντικείμενο της συμπίραξης.

- 16 Όσον αφορά την έννοια της «αποτροπής», πρέπει να υπομνησθεί ότι η αποτροπή αποτελεί ένα από τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου. Συγκεκριμένα, αποτελεί πάγια νομολογία (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψεις 105 και 106) ότι τα πρόστιμα που επιβάλλονται λόγω παραβάσεων του άρθρου 81 ΕΚ και που προβλέπονται από το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 έχουν ως αντικείμενο να κολάσουν τις παράνομες πράξεις των σχετικών επιχειρήσεων και να αποτρέψουν τόσο τις εν λόγω επιχειρήσεις όσο και άλλους επιχειρηματίες να παραβούν στο μέλλον τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού. Έτσι, η Επιτροπή, όταν υπολογίζει το ποσό του προστίμου, μπορεί να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων, το μέγεθος και την οικονομική ισχύ της σχετικής επιχειρήσεως (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 119 έως 121).
- 17 Πρέπει να προστεθεί ότι, όπως έπραξε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 239 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει ειδικά ότι ο συνυπολογισμός του συνολικού κύκλου εργασιών κάθε επιχειρήσεως η οποία αποτελεί μέρος μιας συμπράξεως προσφέρεται για τον καθορισμό του ποσού του προστίμου (βλ., στο ίδιο πνεύμα, τις αποφάσεις της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-291/98 P, *Sargiό* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9991, σκέψεις 85 και 86, και της 14ης Ιουλίου 2005, C-57/02 P, *Acerinox* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-6689, σκέψεις 74 και 75).
- 18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο σωστά έκρινε, στη σκέψη 241 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αναιρεσείουσα, λόγω του «τεράστιου» συνολικού κύκλου εργασιών της σε σχέση με αυτόν των άλλων μερών της συμπράξεως, θα κινητοποιούσε ευκολότερα τα αναγκαία κεφάλαια για την πληρωμή του προστίμου, πράγμα που, για να υπάρξει επαρκές αποτρεπτικό αποτέλεσμα του προστίμου αυτού, δικαιολογούσε την εφαρμογή πολλαπλασιαστή.
- 19 Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως σχετικά με την εφαρμογή του «αποτρεπτικού πολλαπλασιαστή»

- 20 Η SDK υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν παρέθεσε κανένα κατάλληλο κριτήριο για να δικαιολογήσει τον τρόπο που ο «αποτρεπτικός πολλαπλασιαστής» εφαρμόστηκε στην αναιρεσείουσα. Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως έχει τέσσερα σκέλη.

Πρώτο σκέλος: κριτήρια αυξήσεως των προστίμων

— Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 21 Η SDK ισχυρίζεται ότι τα πρόστιμα πρέπει να αυξάνονται για λόγους αποτροπής μόνο με μέτρο και μόνο για προσήκοντες λόγους. Συγκεκριμένα, εν προκειμένω, συντρέχουν ιδιαίτερες περιστάσεις που δικαιολογούν πρόστιμο μικρότερου ποσού από εκείνο που επιβλήθηκε.
- 22 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το αποτρεπτικό αποτέλεσμα ενός προστίμου και η δυνατότητα εφαρμογής πολλαπλασιαστή έχουν σκοπό ειδικά να εμποδίσουν άλλες επιχειρήσεις να παραβούν στο μέλλον τους κοινοτικούς κανόνες ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, ο αποτρεπτικός χαρακτήρας ενός προστίμου δεν μπορεί να καθοριστεί με γνώμονα μόνο την ιδιαίτερη κατάσταση της σχετικής επιχειρήσεως.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 23 Πρέπει να επισημανθεί ότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία και από τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα (βλ. τα σημεία 53 έως 55), το πρόστιμο που επιβάλλεται σε μια επιχείρηση μπορεί να υπολογιστεί με την εφαρμογή αποτρεπτικού συντελεστή και ότι ο πιο πάνω συντελεστής αξιολογείται με γνώμονα πλειάδα στοιχείων και όχι μόνο την ιδιαίτερη κατάσταση της σχετικής επιχειρήσεως.
- 24 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο χωρίς να υποπέσει σε νομική πλάνη αξιολόγησε, στις σκέψεις 241 έως 243 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τα κριτήρια βάσει των οποίων η Επιτροπή καθόρισε τον «αποτρεπτικό πολλαπλασιαστή» που εφάρμοσε στο πρόστιμο το οποίο επέβαλε στην αναιρεσείουσα.
- 25 Επομένως, το πρώτο σκέλος αυτού του λόγου αναιρέσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

Δεύτερο σκέλος: «εξατομίκευση» μιας επιχειρήσεως για λόγους «αποτροπής»

— Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 26 Η SDK θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο δεν εξήγησε τις περιστάσεις που καθιστούσαν δυνατή την εξατομίκευση της αναιρεσείουσας προκειμένου να αυξηθεί το πρόστιμο για λόγους αποτροπής. Συγκεκριμένα, η για τον σκοπό αυτόν ανάγκη εξατομίκευσεως μιας επιχειρήσεως πρέπει να αξιολογείται με γνώμονα την ιδιαίτερη στάση της επιχειρήσεως αυτής και όχι το μέγεθός της.

27 Η Επιτροπή σημειώνει ότι το Πρωτοδικείο σωστά έλαβε υπόψη τις ιδιαίτερες για την αναιρεσιβλομένης περιστάσεις που χρησίμευσαν για τον καθορισμό του ποσού του προστίμου για λόγους αποτροπής. Εν προκειμένω, το μέγεθος και η ισχύς της σχετικής επιχειρήσεως αποτελούσαν στοιχεία που άρμοζε να ληφθούν υπόψη.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

28 Πρέπει να υπομνησθεί κατ' αρχάς ότι από τις σκέψεις 241 έως 247 της αναιρεσιβλομένης αποφάσεως προκύπτει επαρκώς κατά νόμον ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τις ιδιαίτερες για την αναιρεσιβλομένης περιστάσεις στο πλαίσιο των εκτιμήσεων της Επιτροπής σχετικά με την αύξηση του προστίμου για λόγους αποτροπής.

29 Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, το μέγεθος της σχετικής επιχειρήσεως αποτελεί έναν από τους παράγοντες που μπορούν να ληφθούν υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου και, επομένως, για τον καθορισμό του «αποτρεπτικού πολλαπλασιαστή» (βλ., μεταξύ άλλων, την προαναφερθείσα απόφαση *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής και την απόφαση της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, *Dansk Røerindustri* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψεις 242 και 243).

30 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη όταν έκρινε, στη σκέψη 242 της αναιρεσιβλομένης αποφάσεως, ότι η αναιρεσιβλομένης, με το να ισχυριστεί ότι ένα δίκαιο πρόστιμο δεν μπορεί παρά να έχει ως σκοπό να αποκατασταθεί η ζημία που προκλήθηκε στον ελεύθερο ανταγωνισμό και ότι, προς τούτο, πρέπει να αξιολογηθούν η πιθανότητα αποκαλύψεως της συμπράξεως και τα προσδοκώμενα κέρδη των μερών της, επικαλέστηκε υποθετικές και υπερβολικά αβέβαιες παραμέτρους για την αξιολόγηση των πραγματικών χρηματοοικονομικών πόρων μιας επιχειρήσεως.

- 31 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Τρίτο σκέλος: αυθαίρετος και αδικαιολόγητος χαρακτήρας του εφαρμοσθέντος «αποτρεπτικού πολλαπλασιαστή»

— Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 32 Η SDK παρατηρεί ότι η οικονομική ανάλυση της αποτροπής επιβεβαιώνει ότι ο εφαρμοσθείς «αποτρεπτικός πολλαπλασιαστής» είναι αυθαίρετος και αδικαιολόγητος. Συγκεκριμένα, αν ένα αυξημένο πρόστιμο δικαιολογείται για λόγους αποτροπής, το πρόστιμο που προορίζεται να παραγάγει τέτοια αποτελέσματα πρέπει να υπολογιστεί με γνώμονα τόσο τα κέρδη ή οφέλη που η σχετική επιχείρηση θα μπορούσε να υπολογίσει ότι θα είχε από την παράβαση αν δεν αποκαλυπτόταν η παράνομη συμπεριφορά όσο και την πιθανότητα αποκαλύψεως της συμπεριφοράς αυτής.
- 33 Η SDK θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο παρέβλεψε το γεγονός ότι οι μεγάλες εταιρίες που παράγουν ευρύ φάσμα προϊόντων, ανεξαρτήτως του αν έχουν «οικονομική ισχύ», δεν είναι λιγότερο ευαίσθητες στα πρόστιμα απ' ό,τι οι εταιρίες που παράγουν μόνο το ίδιο προϊόν. Συγκεκριμένα, η οικονομική θεωρία αποδεικνύει ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις είναι τουλάχιστον το ίδιο προσεκτικές για την ελαχιστοποίηση των νομικών τους υποχρεώσεων και του λοιπού κόστους τους όσο και οι επιχειρήσεις μικρότερου μεγέθους. Κατά συνέπεια, «αποτρεπτικός πολλαπλασιαστής» δικαιολογείται μόνο με γνώμονα την πραγματική και αποδεδειγμένη στάση της σχετικής επιχείρησης. Πάντως, η SDK δεν είχε ενεργό μέρος στη σύμπραξη και δεν ανέπτυξε καμία στρατηγική εξαλείψεως του ανταγωνισμού στον σχετικό τομέα.
- 34 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας είναι αλυσιτελή και ότι η συμπεριφορά μιας επιχείρησης είναι ένα στοιχείο που ως επιβαρυντική ή ελαφρυντική περίπτωση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας καθορισμού των προστίμων.

35 Η Επιτροπή θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο κατέδειξε ότι τα κέρδη που προσδοκούνται από μια παράβαση και η πιθανότητα αποκαλύψεως της παραβάσεως αυτής παραείναι αόριστα και θεωρητικά στοιχεία για να αποτελέσουν βάση για τον καθορισμό του «αποτρεπτικού πολλαπλασιαστή».

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

36 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή έχει ιδιαιτέρως ευρεία διακριτική εξουσία όσον αφορά την επιλογή των στοιχείων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό του ποσού των προστίμων, όπως, μεταξύ άλλων, οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως, το πλαίσιο της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, και τούτο χωρίς να είναι αναγκαίο να γίνει παραπομπή σε δεσμευτικό ή εξαντλητικό κατάλογο των κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να ληφθούν υπόψη (βλ., μεταξύ άλλων, τη διάταξη της 25ης Μαρτίου 1996, C-137/95 P, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-1611, σκέψη 54, και την απόφαση της 17ης Ιουλίου 1997, C-219/95 P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-4411, σκέψη 33).

37 Εξάλλου, όσον αφορά το επιχείρημα της αναιρεσείουσας ότι η εφαρμογή «αποτρεπτικού πολλαπλασιαστή» δεν δικαιολογείται καθόσον η αναιρεσείουσα δεν είχε ενεργό μέρος στη σύμπραξη, πρέπει να υπομνησθεί, όπως σωστά παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 65 των προτάσεών του, ότι η περίπτωση αυτή, αν υποθεθεί αποδεδειγμένη, θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη μόνο σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας καθορισμού του προστίμου αλλά, αυτή καθ' εαυτή, δεν έχει συνέπειες για την αξιολόγηση αυτής ταύτης της σοβαρότητας της συμπράξεως.

38 Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη στο πλαίσιο των εκτιμήσεών του σχετικά με την κατάσταση της αναιρεσείουσας οι οποίες περιλαμβάνονται στις σκέψεις 242 και 243 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

- 39 Κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Τέταρτο σκέλος: δυσανάλογος χαρακτήρας της αυξήσεως του προστίμου

— Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 40 Η SDK σημειώνει ότι το ποσοστό αυξήσεως του προστίμου είναι δυσανάλογο λόγω του μικρού μεριδίου αγοράς το οποίο έχει στον ΕΟΧ. Επιπλέον, ανάλυση του προσαρμοσμένου βασικού προστίμου αποδεικνύει ότι το πρόστιμο που την αφορά είναι δυσανάλογο σε σχέση με εκείνα που επιβλήθηκαν στα άλλα μέρη της συμπράξεως.

- 41 Η Επιτροπή εξηγεί ότι η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας στηρίζεται σε σύγκριση του προσαρμοσμένου βασικού προστίμου με τα πρόστιμα άλλων μερών της συμπράξεως και με τον ετήσιο κύκλο εργασιών της αναιρεσείουσας στον ΕΟΧ. Πάντως, οι συγκρίσεις αυτές δεν έχουν σημασία, καθόσον οι υπολογισμοί που προβλήθηκαν στηρίζονται εξ ολοκλήρου στην εσφαλμένη προϋπόθεση ότι η οικονομική ισχύς της αναιρεσείουσας έπρεπε να αξιολογηθεί με βάση τον κύκλο εργασιών στην αγορά του σχετικού προϊόντος στον ΕΟΧ.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 42 Πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως σωστά παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 68 των προτάσεών του, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας στηρίζεται στην εσφαλμένη προϋπόθεση ότι ο «αποτρεπτικός πολλαπλασιαστής» δεν μπορεί να στηριχθεί στο συνολικό κύκλο εργασιών της σχετικής επιχειρήσεως.

- 43 Πρέπει να προστεθεί ότι, όπως σωστά έκρινε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 198 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η αναιρεσείουσα θα είχε ανταμειφθεί αν η Επιτροπή είχε υπολογίσει το βασικό ποσό του προστίμου με βάση τον μικρό κύκλο εργασιών της SDK στον ΕΟΧ, καθόσον στο πλαίσιο της επίμαχης συμπράξεως η επιχείρηση αυτή είχε δεχθεί να μην ανταγωνίζεται στην τελευταία αγορά, αφήνοντας έτσι άλλους παραγωγούς να καταρτίζουν συμφωνίες όσον αφορά τις σχετικές τιμές τους.
- 44 Κατά συνέπεια, ούτε το τέταρτο σκέλος αυτού του λόγου αναιρέσεως μπορεί να γίνει δεκτό.
- 45 Επομένως, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως σχετικά με νομική πλάνη και έλλειψη αιτιολογίας όσον αφορά τον συνυπολογισμό των προστίμων και υποχρεώσεων που επιβλήθηκαν στην αναιρεσείουσα σε τρίτα κράτη

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 46 Η SDK ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη όταν έκρινε ότι η Επιτροπή μπορούσε, αφενός, να στηριχθεί στον παγκόσμιο κύκλο εργασιών για να υπολογίσει το βασικό πρόστιμο καθώς και τον «αποτρεπτικό πολλαπλασιαστή» και, αφετέρου, να μη λάβει υπόψη το γεγονός ότι η αναιρεσείουσα είχε ήδη γίνει το αντικείμενο διώξεων στις Ηνωμένες Πολιτείες, στον Καναδά και στην Ιαπωνία και ότι τα κράτη αυτά της είχαν ήδη επιβάλει πρόστιμα.

- 47 Κατά την αναιρεσείουσα, αν ο παγκόσμιος κύκλος εργασιών έπρεπε να ληφθεί υπόψη για λόγους αποτροπής, τα πρόστιμα που έπρεπε να πληρωθούν σε άλλα κράτη έπρεπε να συνυπολογιστούν για να καθοριστεί το ποσό του πρόσθετου κοινοτικού προστίμου που απαιτούνταν για να υπάρξει κατάλληλο αποτρεπτικό αποτέλεσμα. Συγκεκριμένα, το αποτρεπτικό αποτέλεσμα εξαρτάται από το συνολικό κόστος της παράνομης συμπεριφοράς, το οποίο περιλαμβάνει όχι μόνον τα πρόστιμα που επιβάλλονται εντός του ΕΟΧ, αλλά και εκείνα που επιβάλλονται αλλού.
- 48 Κατά συνέπεια, η SDK θεωρεί, ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη όταν ενέκρινε ένα πρόστιμο που συνεπαγόταν διπλή μέτρηση, δυσανάλογη με οποιοδήποτε δικαιολογήσιμο αποτρεπτικό αποτέλεσμα.
- 49 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η αρχή non bis in idem δεν παραβιάστηκε από το Πρωτοδικείο. Σημειώνει ότι τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν από τις αρχές τρίτων κρατών επιβλήθηκαν για παραβάσεις του ισχύοντος στα κράτη αυτά δικαίου του ανταγωνισμού και δεν υπάρχει διασταύρωση με την αρμοδιότητα της Επιτροπής να επιβάλλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις για περιορισμούς του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή και το Πρωτοδικείο αποφαίνονται μόνον επί των περιορισμών αυτών και οι δραστηριότητες σχετικά με τρίτα κράτη δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 50 Πρέπει να υπομνησθεί κατ' αρχάς ότι η αρχή non bis in idem, την οποία διατυπώνει και το άρθρο 4 του πρωτοκόλλου 7 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου της οποίας την τήρηση εξασφαλίζει ο δικαστής (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 5ης Μαΐου 1966, 18/65 και 35/65, Gutmann κατά Επιτροπής ΕΚΑΕ, Συλλογή 1966, ξενόγλωσσες εκδόσεις, σ. 149 και συγκεκριμένα σ. 172, και της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψη 59).

- 51 Για να εξεταστεί το βάσιμο του ισχυρισμού περί παραβίασεως της αρχής αυτής, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, όπως σωστά έκρινε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 140 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Δικαστήριο δεν έχει ακόμη επιλύσει το ζήτημα αν η Επιτροπή οφείλει να καταλογίσει μια κύρωση που επιβλήθηκε από τις αρχές τρίτου κράτους όταν είναι πανομοιότυπα τα πραγματικά περιστατικά που έχουν γίνει δεκτά κατά μιας επιχειρήσεως από το κοινοτικό αυτό όργανο και από τις πιο πάνω αρχές, αλλά το Δικαστήριο έχει ορίσει ότι το πανομοιότυπο των πραγματικών περιστατικών που προσάπτονται από την Επιτροπή και από τις αρχές τρίτου κράτους αποτελεί προϋπόθεση για την εξέταση του πιο πάνω ζητήματος.
- 52 Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της αρχής *non bis in idem* σχετικά με καταστάσεις όπου οι αρχές τρίτου κράτους έχουν παρέμβει βάσει των εξουσιών τους για την επιβολή κυρώσεων στον τομέα του εφαρμοστέου στο κράτος αυτό δικαίου του ανταγωνισμού, πρέπει να υπομνησθεί ότι η επίμαχη σύμπραξη εντάσσεται σε διεθνές πλαίσιο το οποίο χαρακτηρίζεται ιδίως από την παρέμβαση, στην αντίστοιχη επικράτειά τους, εννόμων τάξεων τρίτων κρατών.
- 53 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η στο πλαίσιο της εδαφικής τους αρμοδιότητας άσκηση των εξουσιών των αρχών των κρατών αυτών που είναι αρμόδιες για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού υπόκειται στις ιδιαίτερες επιταγές που ισχύουν στα πιο πάνω κράτη. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία που αποτελούν το βάθρο των εννόμων τάξεων άλλων κρατών στον τομέα του ανταγωνισμού όχι μόνον έχουν ιδιαίτερους σκοπούς και στόχους, αλλά συνεπάγονται και τη θέσπιση ιδιαίτερων κανόνων ουσιαστικού δικαίου που έχουν ποικιλόμορφες έννομες συνέπειες σε διοικητικό, ποινικό ή αστικό επίπεδο όταν οι αρχές των κρατών αυτών έχουν αποδείξει την ύπαρξη παραβάσεων των κανόνων που ισχύουν στον τομέα του ανταγωνισμού.
- 54 Αντιθέτως, εντελώς διαφορετική είναι η νομική κατάσταση όπου, στον τομέα του ανταγωνισμού, σε μια επιχείρηση εφαρμόζονται αποκλειστικώς το κοινοτικό δίκαιο και το δίκαιο ενός ή περισσότερων κρατών μελών, δηλαδή όπου μια σύμπραξη περιορίζεται αποκλειστικώς στο εδαφικό πεδίο εφαρμογής της έννομης τάξεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

- 55 Επομένως, η Επιτροπή, όταν επιβάλλει κυρώσεις για την παράνομη συμπεριφορά μιας επιχειρήσεως, ακόμη και αν η συμπεριφορά αυτή ανάγεται σε σύμπραξη διεθνούς χαρακτήρα, σκοπό έχει να διαφυλάξει τον ελεύθερο ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς ο οποίος, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', ΕΚ, αποτελεί βασικό σκοπό της Κοινότητας. Συγκεκριμένα, με την ιδιαιτερότητα του εννόμου αγαθού το οποίο προστατεύεται σε κοινοτικό επίπεδο, οι εκτιμήσεις στις οποίες η Επιτροπή προβαίνει, βάσει των αρμοδιοτήτων της στον σχετικό τομέα, μπορούν να αποκλίνουν σημαντικά από εκείνες στις οποίες προβαίνουν αρχές τρίτων κρατών.
- 56 Κατά συνέπεια, σωστά έκρινε το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 134 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αρχή non bis in idem δεν έχει εφαρμογή σε καταστάσεις όπου οι έννομες τάξεις και οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές τρίτων κρατών έχουν παρέμβει στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.
- 57 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο πάλι σωστά έκρινε ότι δεν υπάρχει άλλη αρχή του δικαίου ικανή να υποχρεώσει την Επιτροπή να λάβει υπόψη διώξεις και κυρώσεις κατά της αναιρεσείουσας σε τρίτα κράτη.
- 58 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι, όπως σωστά παρατήρησε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 136 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεν υπάρχει αρχή του δημοσίου διεθνούς δικαίου που να απαγορεύει στις δημόσιες αρχές, περιλαμβανομένων των δικαστηρίων, διαφορετικών κρατών να διώξουν και να καταδικάσουν ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο για τις ίδιες πράξεις με εκείνες για τις οποίες το πιο πάνω πρόσωπο έχει ήδη δικαστεί σε άλλο κράτος. Επιπλέον, δεν υπάρχει σύμβαση δημοσίου διεθνούς δικαίου βάσει της οποίας η Επιτροπή θα μπορούσε να είχε την υποχρέωση, κατά τον καθορισμό ενός προστίμου κατ' εφαρμογήν του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, να λάβει υπόψη τα πρόστιμα που οι αρχές τρίτου κράτους έχουν επιβάλει στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους σχετικά με το δίκαιο του ανταγωνισμού.

- 59 Πρέπει να προστεθεί ότι οι Συμφωνίες που συνήφθησαν μεταξύ των Κοινοτήτων και της Κυβερνήσεως των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής στις 23 Σεπτεμβρίου 1991 και στις 4 Ιουνίου 1998 σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της θετικής διεθνούς αβροφροσύνης κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας τους περί ανταγωνισμού (ΕΕ 1995, L 95, σ. 47, και ΕΕ 1998, L 173, σ. 28) περιορίζονται σε διαδικαστικά ζητήματα, όπως η ανταλλαγή πληροφοριών και η συνεργασία μεταξύ των αρχών που είναι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό, και ουδόλως αφορούν τον καταλογισμό ή τον συνυπολογισμό των κυρώσεων που επιβάλλονται από ένα από τα μέρη των Συμφωνιών αυτών.
- 60 Τέλος, όσον αφορά την από το Πρωτοδικείο παραγνώριση των αρχών της αναλογικότητας και της επιείκειας, παραγνώριση την οποία προέβαλε επικουρικός η αναιρεσείουσα, πρέπει να παρατηρηθεί ότι κάθε σκέψη σχετικά με την ύπαρξη προστίμων που έχουν επιβληθεί από τις αρχές τρίτου κράτους μπορεί να ληφθεί υπόψη μόνο στο πλαίσιο της διακριτικής εξουσίας που η Επιτροπή έχει σχετικά με τον καθορισμό προστίμων για τις παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, να μην δεν αποκλείεται να λάβει υπόψη η Επιτροπή πρόστιμα που έχουν προηγουμένως επιβληθεί από τις αρχές τρίτων κρατών, πλην όμως η Επιτροπή δεν έχει τέτοια υποχρέωση.
- 61 Συγκεκριμένα, ο αποτρεπτικός σκοπός που η Επιτροπή δικαιούται να έχει όταν καθορίζει το ποσό ενός προστίμου συνίσταται στο να εξασφαλιστεί η τήρηση, από τις επιχειρήσεις, των κανόνων ανταγωνισμού που η Συνθήκη ΕΚ θέτει για την άσκηση των δραστηριοτήτων τους εντός της κοινής αγοράς (βλ., στο ίδιο πνεύμα, την απόφαση της 15ης Ιουλίου 1970, 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 397, σκέψεις 173 έως 176). Κατά συνέπεια, η Επιτροπή, όταν αξιολογεί τον αποτρεπτικό χαρακτήρα ενός προστίμου που πρόκειται να επιβάλει λόγω παραβάσεως των πιο πάνω κανόνων, δεν οφείλει να λάβει υπόψη τυχόν κυρώσεις που επιβλήθηκαν σε μια επιχείρηση λόγω παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού τρίτων κρατών.
- 62 Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη όταν έκρινε, στις σκέψεις 144 έως 148 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο καθορισμός του ποσού του επιβληθέντος προστίμου είναι σύννομος.

- 63 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως με τον οποίο προβάλλεται προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων της αναιρεσείουσας για δίκαιη δίκη

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 64 Η SDK θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο κακώς και χωρίς αιτιολογία ή εξήγηση απέρριψε την επιχειρηματολογία της σχετικά με τη δυνατότητα να ακουστεί από την Επιτροπή όσον αφορά τον καθορισμό «αποτρεπτικού πολλαπλασιαστή».
- 65 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν παρέβλεψε τα δικαιώματα άμυνας της αναιρεσείουσας και αιτιολόγησε επαρκώς την εκτίμησή του σχετικά με την εφαρμογή του «αποτρεπτικού πολλαπλασιαστή».
- 66 Ισχυρίζεται ότι η προσαρμογή του προστίμου προς τα πάνω για να εξασφαλιστεί ανάλογο αποτρεπτικό αποτέλεσμα δεν είναι το αποτέλεσμα νέας πολιτικής. Συγκεκριμένα, είναι παραδεδομένο ότι η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού απαιτεί να μπορεί οποτεδήποτε η Επιτροπή να προσαρμόζει το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής εντός των ορίων του κανονισμού 17.

- 67 Η Επιτροπή συντάσσεται με το Πρωτοδικείο κατά το μέρος που έκρινε ότι η αναιρεσείουσα είχε τη δυνατότητα να δώσει όλες τις κατάλληλες πληροφορίες σχετικά με το μέγεθος και τους χρηματοοικονομικούς πόρους της επιχειρήσεως που έπρεπε να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση του αποτρεπτικού αποτελέσματος του προστίμου. Η αναιρεσείουσα είχε επαρκείς πληροφορίες για να μάθει ότι το βασικό ποσό του προστίμου μπορούσε να προσαρμοστεί προς τα πάνω, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 68 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η τήρηση των δικαιωμάτων άμυνας σε κάθε διαδικασία ικανή να καταλήξει σε κυρώσεις, και μεταξύ άλλων σε πρόστιμα ή χρηματικές ποινές, αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου η οποία πρέπει να τηρείται ακόμη και αν πρόκειται για διαδικασία διοικητικού χαρακτήρα (βλ. την απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 215, σκέψη 9).
- 69 Πρέπει να προστεθεί εν προκειμένω ότι η υποχρέωση ακροάσεως των επιχειρήσεων που αποτελούν το αντικείμενο διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου 81 ΕΚ τηρείται όταν η Επιτροπή δηλώσει, στην ανακοίνωση αιτιάσεων, ότι θα εξετάσει αν πρέπει να επιβληθούν πρόστιμα στις σχετικές επιχειρήσεις και όταν εκθέσει τα κύρια πραγματικά και νομικά στοιχεία που μπορούν να έχουν ως συνέπεια την επιβολή προστίμου, όπως είναι η σοβαρότητα και η διάρκεια της υποτιθεμένης παραβάσεως (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψεις 19 και 20).
- 70 Όπως διαπίστωσε το Πρωτοδικείο, η Επιτροπή, στην ανακοίνωση αιτιάσεων, έδωσε το περίγραμμα των πραγματικών και νομικών στοιχείων στα οποία επρόκειτο να στηριχθεί για να καθορίσει το ποσό των προστίμων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή τήρησε το δικαίωμα των σχετικών επιχειρήσεων να ακουστούν όχι μόνο σχετικά με το αν γενικά θα επιβληθεί κύρωση αλλά και σχετικά με κάθε ένα από τα στοιχεία που επρόκειτο να λάβει υπόψη στο πλαίσιο του καθορισμού των προστίμων.

- 71 Πρέπει να επισημανθεί ότι, στη σκέψη 240 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο, απορρίπτοντας τον ισχυρισμό περί των δικαιωμάτων άμυνας, έκρινε ότι τίποτα δεν εμπόδισε την αναιρεσείουσα να αναφερθεί, κατά τη διοικητική διαδικασία, στο μέγεθός της καθώς και στους χρηματοοικονομικούς πόρους της και να λάβει θέση επί του αποτρεπτικού αποτελέσματος της κυρώσεως που η Επιτροπή θα μπορούσε να της επιβάλει.
- 72 Πρέπει επίσης να παρατηρηθεί ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή θα μπορούσε να λάβει υπόψη ένα αποτρεπτικό στοιχείο κατά τον καθορισμό του προστίμου δεν μπορεί να θεωρηθεί περίσταση ικανή να δικαιολογήσει τη λήψη ιδιαίτερων μέτρων στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής.
- 73 Εξάλλου, όπως προκύπτει από τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου, η αναιρεσείουσα είχε επίγνωση του γεγονότος ότι η Επιτροπή είχε εκθέσει, στην ανακοίνωση αιτιάσεων και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, ότι επρόκειτο να καθορίσει τα πρόστιμα σε επίπεδο αρκετά υψηλό για να υπάρξει κατάλληλο αποτρεπτικό αποτέλεσμα.
- 74 Από τα πιο πάνω προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο δεν προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της αναιρεσείουσας όταν απέρριψε τον σχετικό ισχυρισμό της.
- 75 Κατά συνέπεια, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός.
- 76 Κατόπιν των ανωτέρω, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

77 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο έχει εφαρμογή στην αναιρετική διαδικασία βάσει του άρθρου 118 του ίδιου κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της SDK στα δικαστικά έξοδα και η τελευταία ηττήθηκε, η SDK πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**

- 2) Καταδικάζει τη Showa Denko KK στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)